

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПЗВО «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА АКАДЕМІЯ ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО»**

Факультет гуманітарних наук

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія філософії

Освітньо-професійна програма Богослов'я

Спеціальність 041 Богослов'я

Галузь знань 04 Богослов'я

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Затверджено на засіданні кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін
Протокол № 2 від 13 вересня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Програмні компетентності
5. Програмні результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія філософії
Викладач (-і)	Іванюк Наталія Василівна – кандидат наук з богослов'я, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін; Деркач Віталій Васильович – магістр богослов'я, аспірант (за спеціальністю 033 «Філософія»), викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Контактний телефон викладача	+38-066-859-03-58; +38-096-894-98-26
Е-mail викладача	vitaliyaivanyuk@ifaz.edu.ua derkach.v@ifaz.edu.ua
Формат дисципліни	1. Цикл загальної підготовки 1.1. Блок нормативних дисциплін
Обсяг дисципліни/ кредити ЄКТС	Лекції, практичні заняття, самостійна робота Кредити ЄКТС 1 курс (2022) – 360 год. / 12 ЄКТС, 2 курс (2021) – 360 год. / 12 ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://ifaz.edu.ua/novyny/960-sylabusy-kshd-bak.html
Консультації	Очні консультації: 2 год. вівторок 4 пара
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна « <i>Історія філософії</i> » є однією з базових навчальних дисциплін циклу загальної підготовки для студентів спеціальності «Богослов'я». Предметом дисципліни є основні компоненти та напрямні філософії Давнього Світу, Середньовіччя, Відродження, Нової та Сучасної світової та української філософії.	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Метою викладання дисципліни «Історія філософії» є формування в студентів розуміння філософської думки від її зародження у Давній Греції до наших днів, не виключаючи складової християнської філософії, зокрема філософського доробку Свв. Отців Вселенської Церкви та Середньовіччя». Залучити до вивчення такі філософські течії, які допоможуть розуміти розвиток теології та богослов'я.</i></p> <p><i>Завдання вивчення дисципліни «Історія філософії» є:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомити студентів з основними філософськими віхами, течіями та школами, розкрити їх специфічну різницю; - виробити вміння аналізувати історичні процеси, події і факти; - навчити студентів інтерпретувати історико-філософський матеріал, розглядати його у всесвітньо-історичному контексті; - поглибити отримані філософські знання через працю в практичних групах, діалог/ділення та розвиток дискурсивного мислення; - розвивати історичний і богословський світогляд, здатності критично осмислювати минулий досвід, аналізувати сучасне і прогнозувати майбутнє; - розвивати творче мислення студентів і вміння критично осмислювати філософські та богословські теорії. 	
4. Програмні компетентності	
<p>У результаті вивчення дисципліни студент повинен отримати:</p> <p><i>інтегральні компетентності:</i></p> <p>ІК-1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі богослов'я</p> <p><i>загальні компетентності:</i></p> <p>ЗК-1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та</p>	

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати духовні, моральні, культурні, освітні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК-6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел

ЗК-8 Здатність працювати автономно

ФК-3 Здатність визначати взаємодії та взаємозв'язки між богословськими традиціями, оцінювати суспільну і культурну роль богослов'я в історичному та сучасному контекстах

ФК-8 Здатність до письмового та усного викладу богословських суджень

ФК-11 Здатність розпочинати і проводити діалог із виразниками різних богословських традицій та представниками суспільства

ФК-13 Здатність проводити консультативну і експертно-аналітичну діяльність в галузі богослов'я

ФК-15 Здатність здійснювати навчальну та виховну діяльність в освітніх закладах та інших установах, організаціях

5. Програмні результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студент повинен отримати:

ПРН-4 Аналізувати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, інтерпретувати, впорядковувати, класифікувати й систематизувати інформацію

ПРН-5 Використовувати сучасні технології, зокрема цифрові, для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності

ПРН-6 Мати концептуальні знання гуманітарних та соціальних наук, необхідні для критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері богослов'я

ПРН10 Аналізувати першоджерела та наукові праці, визначальні для оформлення богословських традицій

ПРН18 Застосовувати знання та уявлення про основні етапи становлення і розвитку християнства у світі та в Україні, богословську думку, еклезіологічні концепції та гуманістичні погляди видатних мислителів та церковних лідерів

ПРН19 З'ясовувати роль, вплив та значення історичного, соціальнополітичного, мовно-культурного контексту на формування основних богословських доктрин і практик

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
	1 курс (2022) – 360 год. / 12 кредитів ЄКТС, 2 курс (2021) – 360 год. / 12 кредитів ЄКТС
Лекції	1-2 курс (2022) – 90 год., 1-2 курс (2021) – 90 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	1-2 курс (2022) – 90 год., 1-2 курс (2021) – 90 год.
індивідуальна робота	1-2 курс (2022) – 11 год., 1-2 курс (2021) – 11 год.
самостійна робота	1-2 курс (2022) – 169 год., 1-2 курс (2021) – 169 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий/ Вибірковий
1 курс (2022) – 1,2,3; 2 курс (2021) – 1,2,3	041 Богослов'я	1 курс (2022) – 1,2, 2 курс (2021) – 1,2	Обов'язкова дисципліна циклу загальної підготовки

Тематика курсу				
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Термін виконання

Змістовий модуль 1. Антична філософія або філософія стародавнього світу

Тема 1. Історичні передумови, час і місце виникнення філософії. Філософія Давньої Греції як колиска європейської філософії.

Філософія Стародавнього Сходу. Напрявні філософії давнього Китаю: конфуціанство та даосизм. Напрявні давньоіндійської філософії: індуїзм та буддизм. Етапи розвитку та основні характеристики розвитку філософії Давньої Греції. Ранній грецький натуралізм. Досократівська доба представлена Мілетською школою. Основоположне поняття «ἀρχή» або проблема першопричини.

Тема 2. Проблема «буття». Основні концепції світу.

Геракліт та його образ мінливості світу. Елейська школа і її основоположник Парменід. Емпедокл та Анаксагор. Атомізм Левкіппа і Демокріта. Основоположне поняття космічного Розуму – гр. λόγος.

Тема 3. Софістика: від природи до людини. Золота доба грецької філософії.

Особливості софістики. Протагор та його поняття людини як міри речей. Сократ та його поняття «визначення» і «чесноти». Платон та його світ ідей. Теорія ідеальної держави і поняття божества як Деміурга. Аристотель і перша велика систематизація науки.

Тема 4. Пізній період класичної філософії.

Епікуреїзм. Скептицизм. Стоїцизм. Плотин та неоплатонізм. Виникнення, особливості та представники пізніх філософських напрямків.

Література:

- Буряк В. В. Антична філософія. Сімферополь: БУК-пресс, 2009. 264 с. URL: http://lexikoukr.ho.ua/cumulatis/philosophy/Buriak_ancient_philosophy.pdf.
- Волинка Г.І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті. Київ, 2005. 543 с.
- Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Istoriia_filosofii/.
- Кондзьолка В. В. Нариси історії античної філософії. Львів: Львівський ун-т ім. І. Франка, 1993. 259 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kondzolka_Volodymyr/Narysy_istorii_antychnoi_filosofii/.
- Козовик І. Я. Історія філософії. Івано-Франківськ: ІФТА, 2008. 435 с.
- Марк Аврелій. Наодинці з собою. Роздуми / переклав з грецької Р. Паранько. Львів: Апроіорі, 2018. 184 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Avrelii_Mark/Naodyntsi_z_soboju/.
- Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 258 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/.
- Сенека. Моральні листи до Луцилія. 2-е вид. Київ: Основи, 1999. 608 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Seneca/Moralni_lysty_do_lutsilia/.
- Татаркевич В. Історія філософії: [у 3-х томах]. Т. 1: Антична і середньовічна філософія / переклад з польської О. Гірного. Львів, 1997. 456 с.

Змістовий модуль 2. Філософія Середньовіччя та Відродження

Тема 5. Християнство як світоглядна основа середньовічної філософії. Від Патристики до Схоластики.

Апологетика. Грецька Патристика: Юстин, Климент, Оріген. Кападокійські Отці та ін.. Латинська Патристика: Тертуліан, Св. Августин та ін.. Вчення Августина про розум і віру, добро і зло, душу і тіло. Поняття «Бога», «людини», «свобідної волі».

Тема 6. Схоластика як намагання раціонального обґрунтування правд християнської віри.

Ансельм Кентерберійський: «Монологіон» і «Прослогіон». Сентенції Петра Ломбардського. Петро Абеляр: *“Intelligo ut credam”*. Реалізм і номіналізм. Проблема співвідношення віри і розуму та проблема універсалій як основна схоластична проблематика. Розум і віра між раціоналізмом свв. Альберта Великого і Томи Аквінського та волонтаризмом св. Бонавентури і блаж. Дунс Скота. «Сума проти поган» і концепція влади Св. Томи Аквінського.

Тема 7. XIV ст. – розкол між філософією і теологією або «розумом» і «вірою». Пізня схоластика.

Вільям Оккам як завершитель схоластичного періоду філософії. Арабська і єврейська філософія: Авіцена, Аверроес і Маймонід.

Тема 8. Особливості епохи Гуманізму і Відродження.

Неоплатонізм Відродження: Микола Кузанський, Марсіліо Фічіно, Джованні Піко делла Мірандола, Джордано Бруно, Галілео Галілей. Пошук правди про людину. Релігійно-політична проблематика епохи Відродження: Еразм Роттердамський, Мартін Лютер, Нікколо Мак'явеллі, Томас Мор, Томасо Кампанелла. Гуго Гроцій: природне та інтернаціональне право.

Література на 2-ий змістовний модуль:

Ансельм Кентерберійський. Монологіон. Прослогіон / переклад з латинської мови Р. Паранька, вступна стаття, коментарі А. Баумейстера. Львів: Видавництво Українського католицького університету 2012. LXVI + 286 с.

Бонавентура. Путівник мислі до Бога. Про приведення мистецтв до богослов'я / переклад з латинської мови, вступ, коментарі І. Піговська. Львів: Видавництво Українського католицького університету 2014. LXII + 170 с.

Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Istoriia_filosofii/.

Кондзьолка В. В. Нариси історії античної філософії. Львів: Львівський ун-т ім. І. Франка, 1993. 259 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kondzolka_Volodymyr/Narysy_istorii_antychnoi_filosofii/.

Причепій Е.М., Черній А. М., Чекаль А. А. Філософія: підручник. 3-є вид., виправл. і доп. Київ: Академвидав, 2011. 592 с.

Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 258 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/.

Пашук А.І. Нариси з історії середніх віків. Академічний курс: підручник для студ. вищих навч. закл. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.

Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 258 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/.

Татаркевич В. Історія філософії: [у 3-х томах]. Т. 1: Антична і середньовічна філософія / переклад з польської О. Гірного. Львів, 1997. 456 с.

Святий Августин. Сповідь / переклад з латини Ю. Мушака, післямова С. Здіорука. 3-є вид. Київ: Основи, 1999. 319 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Augustinus_Aurelius/Spovid.pdf?

Змістовий модуль 3. Історія філософії Нового часу та епохи Просвітництва

Тема 9. Основні філософські тенденції епохи Нового часу. Проблема методу та проблема пізнання.

Ф. Бекон – філософ індустріальної епохи. Індуктивний метод Ф. Бекона. Картезій – засновник Нової філософії та його вчення про метод. Теорія вроджених ідей Р. Декарта. Великі метафізичні бачення раціоналізму та емпіризму. Проблема субстанції: дуалізм Р. Декарта, монізм Б. Спінози, плюралізм Г. Лайбніца. Сенсуалізм Дж. Локка, Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі. Агностицизм Д. Юма.

Тема 10. Два мислителі поза традицією: Блез Паскаль і Жамбатіста Віко.

Поняття розуму як обмеженого і віри як дару у Б. Паскаля. Людина: її велич і слабкість. Концепція історії у Ж. Віко.

Тема 11. Європейське просвітництво: характерні особливості та ідеї.

Вчення про природу і пізнання, людину і суспільство. Представники у Франції: Ш. Монтеск'є, Ф. Вольтер, Ж.Ж. Руссо (проблема людини); Ж. Ламетрі, К. Гельвецій, П. Гольбах, Д. Дідро (матеріалізм). Представники в Англії: Дж. Толанд, Б. Мандевіль. В Італії: П. Веррі, Ч. Беккарія, А. Дженовезі.

Тема 12. Німецька класична філософія.

І. Кант – засновник німецької класичної філософії. «Критика чистого розуму». Вчення про форми пізнання; судження: аналітичні та синтетичні, апіорні та апостеріорні. Вчення про «феномен»/явище і «ноумен»/«річ-у-собі». Етика Канта у «Критиці практичного розуму». Категоричний імператив Канта.

Тема 13. Течія романтизму та німецький ідеалізм.

Романтизм як подолання провітництва. Представники: А. Шлегель, Ф. Шлегель, Новалис, Ф. Шлаєрмахер та ін.. Представники ідеалізму: Й.-Г. Фіхте, Ф. Шеллінг, Гегель. Людське «Я» у Й.-Г. Фіхте та натурфілософія Ф. Шеллінга. Гегель та його теорія розвитку «діалектичний метод» та вчення про Абсолютну ідею.

Література на 3-ій змістовний модуль:

Гегель Г.-В.-Ф. Феноменологія духу / переклад з нім. П. Таращук; наук. ред. пер. Ю. Кушаков. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 548 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hegel_Georg/Fenomenolohia_Dukhu/.

Гусев В. І. Нариси з історії філософії Нового часу. Київ: Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія", 2020. 343 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19512>.

Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Istoriia_filosofii/.

Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 258 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/.

Татаркевич В. Історія філософії. Т. 2: Філософія Нового часу до 1980 р. / переклав з польської О. Гірний. Львів: Свічадо, 1997. 352 с.

Змістовий модуль 4. Сучасна світова філософія

Тема 14. Основні напрямні філософії XIX-XXI ст.

Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха: зведення теології до антропології. Історично-діалектичний матеріалізм К. Маркса та Ф. Енгельса. Позитивізм та його етапи розвитку (класичний позитивізм (О. Конт), неопозитивізм (М. Шлік, Б. Рассел, Л. Вітгенштейн), постпозитивізм). Позитивізм в Англії: Дж. С. Міль та межі суверенності індивіда.

Тема 15. Ф. Ніцше: витоки сучасного нігілізму. Актуальні напрямки у сучасній філософії: феноменологія, екзистенціалізм, герменевтика.

Нігілізм Ф. Ніцше. Філософська теорія прагматизму. К'єркегор як передвісник екзистенціалізму. Філософія С. К'єркегора як протест системі Гегеля. Представники екзистенціалізму: Карл Ясперс, Жан-Поль Сартр, Моріс Мерло-Понті, Габріель Марсель. Представники феноменології: Е. Гуссерль, Е. Штайн, Макс Шелер. М. Гайдеггер: від феноменології до екзистенціалізму. Герменевтика: Гадамер і Поль Рікер.

Тема 16. Персоналізм і нові релігійно-філософські напрямки.

І. Муньє і його «революція особи та суспільства». С. Вейль: між революційною дією та містикою. Італійський персоналізм в постаті А. Розміні. Російський персоналізм в постаті М. Бердяєва. Неотомізм як філософська доктрина Католицької Церкви (Представники: Ж. Марітен, Є. Жильсон, К. Фабро).

Тема 17. Свобода особи і божественна трансцендентність. Єврейська філософська рефлексія.

М. Бубер та його діалогічний принцип. Е. Левінас та феноменологія обличчя «Іншого».

Тема 18. Розвиток науки та епістемологічні теорії XX ст.

Критичний раціоналізм К. Поппера. «Відкрите суспільство та його вороги». Епістемологія після Поппера: П. Фейєрабенд, Т. Кун, І. Лакатос. Раціоналізм непередбачених обставин Д. Антісері. Індивід, ринок, держава: рефлексії Дж. Роулза, Фр. А. Гаєк, Р. Ноціка, М. Новака, Марти Нуссбаум.

Тема 19. Філософія свободи та демократія.

«Відкрите суспільство та його вороги» К. Поппера. І. Берлін і дві концепції свободи: негативна та позитивна. Цілі політичного суспільства та врядування: Л. фон Мізес, Фр. А. фон Гаск, М. Нуссбаум.

Література на 4-ий змістовний модуль:

Зарубіжна філософія ХХ століття / уклад. В. В. Хімчак. Київ, 1993. 80 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Volynka_H_I/Zarubizhna_filosofiiia_KhKh_stolittia_Kn_6/.

Історія філософії: проблема людини. Навч. посібник / під ред. Н. В. Хамітова. Київ: КНТ, Центр навчальної літератури, 2006. 296 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Khamitov_Nazip/Istoriia_filosofii_problema_liudyny_ta_ii_mezh_Vstup_do_filosofskoi_antropolohii_jak_metaantropolohi/.

Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. Київ: Знання України, 2004. 214 с.

Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І.Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Istoriia_filosofii/.

Лук'янець В.С. Філософський постмодерн / В.С. Лук'янець, О.М. Соболев. – К., 1998. – 352 С.

Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 258 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/.

Рікер П. Сам як інший. Київ: Критика, 2002. 456 с. URL: <https://krytyka.com/ua/reviews/sam-yak-inshyy>.

Свендсен Л. Фр. Г. Філософія свободи. Львів: Видавництво Анетти Антоненко; К.: Ніка-Центр, 2016. 336 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Svendsen_Lars/Filosofiiia_svobody.pdf.

Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії від Декарта до Вітгенштайна / пер. з англ. О. Коваленко. Київ: Основи, 1998. 331 с.

Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями: хрестоматія / уклад. В.В. Лях, В.В. Пазанюк. Київ, 1996. 428 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Liakh_Vitalii/Suchasna_zarubizhna_filosofia_Techii_i_napriamky_Khrestomatia/

Reale G. Antiseri D. Cento anni di filosofia. Da Nietzsche ai giorni nostri / G. Reale D. Antiseri // La Scuola, Brescia, 2015, v. 2, p. 1501.

Змістовий модуль 5. Українська філософська думка

Тема 20. Початки філософії у християнській культурі Київської Русі.

Періодизація та проблематика української філософії. Філософія в культурі Київської Русі (Х-ХІІ ст.). Філософські перекладні та оригінальні джерела періоду Київської Русі: «Слово про закон і благодать» Іларіона Київського, «Житіє» Кирила Філософа, «Шестиднев» І. Болгарського, «Бджола», «Повість минулих літ», та ін.. Поняття «людини», «влади», «Церкви». Релігійно-філософська думка в Україні у ХІ-ХІV ст.

Тема 21. Ренесансний гуманізм в Україні. Філософія в Києво-Могилянській Академії.

Ю. Котермак – передвісник гуманізму на Україні. Представники українського гуманізму: С. Оріховський, П. Русин, К. Сакович. Острозька Академія. Києво-Могилянська Академія: Г. Кониський, І. Гізель, Ф. Прокопович. Етичні та політичні концепції могилянців. Філософія Г.С. Сковороди: концепція «трьох світів» і «двох природ», «спорідненої праці» та «нерівної рівності».

Тема 22. Український романтизм та кордоцентризм.

Філософські погляди представників Кирило-Мифодіївського товариства. (М. Костомаров, Т. Шевченко, П. Куліш). Філософія національної ідеї. М. Гоголь. Філософія «серця» П. Юркевича та його полеміка з М. Чернишевським. Критика антропологічного матеріалізму.

Тема 23. Українська філософська думка кін. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

Культурне відродження 20-х років ХХ ст. Українське філософське відродження 60-х років ХХ ст. Новітня філософія України.

Література на 5-й зміст. модуль:

Горський В. С. Історія української філософії: навч. посібник. 4-те видання, доп. Київ: Наук. думка, 2001. 376 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Horskyi_Vilen/Istoriya_ukrainskoi_filosofii_Kurs_leksii/.

Зеров М. Від Куліша до Винниченка. Київ: Наукова думка, 1990. 145 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zerov/Vid_Kulisha_do_Vynnychenka_narysy_z_novitnoho_ukrainskoho_pysmenstva/.

Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. Київ: Либідь, 1993. 560 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatia/.

Нічик В.М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні / В.М. Нічик, В.Д. Литвинов, Я.М. Стратій. Київ: Наукова думка, 1990. 382 с.

Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах. Київ: Либідь, 1997. 328 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ohorodnyk_Ivan/Ukrainska_filosofia_v_imenakh/.

Хижняк Є. Києво-Могилянська академія. [2-ге вид. перероб. і доп.]. Київ: Вища школа, 1981. 235 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Khyzhniak_Z_I/Kyievo-Mohylianska_akademiia/.

Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Київ, 1992. 230 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/14427-chizhevskiy-d-naris-istoriyi-filosofiyi-na-ukrayini//>

Чижевський Д. Філософія Г. Сковороди. Харків: Прапор, 2004. 270 с.

Чижевський Д. Філософські твори: у 4 т. / за заг. Ред. В.С. Лісового. Київ, 2005. Т. 2. 263 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chyzhevskiy_Dmytro/.

Ярмусь С. Духовність українського народу. Вінніпег, 1983. 227 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/religiya/6487-yarmus-s-o-duhovnist-ukrayinskogo-narodu/>.

Структура залікового кредиту з дисципліни «Історія філософії» (денна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>			
	Лекції	Прак-тичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Антична філософія або стародавнього світу				
Тема 1. Історичні передумови, час і місце виникнення філософії. Філософія Давньої Греції як колыска європейської філософії.	1	1	2	4
Тема 2. Проблема «буття». Основні концепції світу.	2	2		6
Тема 3. Софістика: від природи до людини. Золота доба грецької філософії.	2	2		8
Тема 4. Пізній період класичної філософії.	2	2		6
Змістовий модуль 2. Філософія Середньовіччя та Відродження				
Тема 5. Християнство як світоглядна основа середньовічної філософії. Від Патристики до Схоластики.	2	2	2	8
Тема 6. Схоластика як намагання раціонального обґрунтування правд християнської віри.	2	2		8
Тема 7. XIV ст. – розкол між філософією і теологією або «розумом» і «вірою». Пізня схоластика.	2	2		6
Тема 8. Особливості епохи Гуманізму і Відродження.	2	2		8
Змістовий модуль 3. Історія філософії Нового часу та епохи Просвітництва				
Тема 9. Основні філософські тенденції епохи Нового часу. Проблема методу та проблема пізнання.	2	2	2	6
Тема 10. Два мислителі поза традицією: Блез Паскаль і Жамбатіста Віко.	2	2		4
Тема 11. Європейське просвітництво: характерні особливості та ідеї.	2	2		4

Тема 12. Німецька класична філософія.	2	2		6
Тема 13. Течія романтизму та німецький ідеалізм.	2	2		6
Змістовий модуль 4. Сучасна світова філософія				
Тема 14. Основні напрямні філософії XIX-XXI ст.	2	2	2	4
Тема 15. Ф. Ніцше: витоки сучасного нігілізму. Актуальні напрямки у сучасній філософії: феноменологія, екзистенціалізм, герменевтика.	2	2		8
Тема 16. Персоналізм і нові релігійно-філософські напрямки.	2	2		6
Тема 17. Свобода особи і божественна трансцендентність. Єврейська філософська рефлексія.	2	2		6
Тема 18. Розвиток науки та епістемологічні теорії XX ст.	2	2		6
Тема 19. Філософія свободи та демократія.	2	2		6
Змістовий модуль 5. Українська філософська думка				
Тема 20. Початки філософії у християнській культурі Київської Русі.	2	2	2	6
Тема 21. Ренесансний гуманізм в Україні. Філософія в Києво-Могилянській Академії	2	2		6
Тема 22. Український романтизм та кордоцентризм.	2	2		6
Тема 23. Українська філософська думка кін. XX ст. – поч. XXI ст.	2	2		6
Разом	45	45	10	140

Тематика практичних завдань з дисципліни «Історія філософії»

Практичне заняття №1

Тема 1. Філософія Стародавнього Світу

Питання для обговорення:

- 1) Філософія давнього Китаю.
- 2) Філософія давньої Індії.
- 3) Зародження європейської філософії у Давній Греції
- 4) Іонські філософи природи.
- 5) Атомізм Давньої Греції.

Теми рефератів:

- 1) Поняття «ἀρχή» в античній натурфілософії
- 2) Поняття «λόγος» в античній натурфілософії
- 3) Розуміння божества у Ксенофонта.

Практичне заняття №2

Тема 2. Класичний період Давньої Греції

Питання для обговорення:

- 1) Від натурфілософії до антропоцентризму.
- 2) Софістика: переваги і недоліки.
- 3) Представники софістики. Протагор (вчення)
- 4) Сократ (життя і погляди)

Теми рефератів:

- 1) Релятивізм Протагора.
- 2) Метод пізнання Сократа.
- 3) Поняття моралі і чесноти у перших філософів.

Практичне заняття № 3

Тема 3. Розквіт Грецької філософії

Питання для обговорення:

- 1) Діалоги Платона: вчення про ідеї та про ідеальну державу.
- 2) Вчення про душу. Діалог «Федон».
- 3) Арістотель: розподіл науки. Метафізика і логіка Арістотеля.
- 4) Етичне і політичне вчення Арістотеля. Арістотелівська теорія держави.

Теми рефератів:

- 1) Концепція приватної власності в ідеальній державі Платона.
- 2) Феномен рабства у Платона і Арістотеля.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Філософія епохи еллінізму і кінцевий період античної філософії

Питання для обговорення:

- 1) Епікур (життя і погляди).
- 2) Стоїцизм.
- 3) Скептицизм. Піррон.
- 4) Еклектизм. Цицерон.
- 5) Неостойцизм.
- 6) Плотин і неоплатонізм.

Теми рефератів:

- 1) Сенека і Марк Аврелій як представники стоїцизму
- 2) Філософські концепції у Моральних Листах Сенеки до Луцилія

Практичне заняття № 5

Тема 5. Християнська філософія. Революційна сила Біблійного змісту.

Питання для обговорення:

- 1) Монотеїзм і креаціонізм.
- 2) Антропоцентризм і закон як Божий наказ.
- 3) Боже Провидіння і первородний гріх.
- 4) Воскресіння мертвих і нове значення історії і життя людини.
- 5) Християнська милість.

Теми рефератів:

- 1) Концепція світу в античній і середньовічній філософії: спільне і відмінне.
- 2) Концепція людини в античній і середньовічній філософії: спільне і відмінне.

Практичне заняття № 6

Тема 6. Грецька Патристика. Філософувати у вірі.

Питання для обговорення:

- 1) Філон Олександрійський.
- 2) Олександрійська школа: Клемент і Оріген.
- 3) Золота ера Грецької Патристики: IV ст. – перша пол. V ст.
- 4) Діонісій Ареопагіт, Максим Ісповідник, Іван Дамаскин.
- 5) Латинська Патристика та її представники: Тертуліан та інші.
- 6) Єресі: гностицизм, маніхейство.

Теми рефератів:

- 1) Критика філософії Тертуліана. «Apologeticus».
- 2) Юстин і Таціян: грецькі апологети II століття.
- 3) Кападокійські Отці та Григорій Ніський.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Латинська Патристика. Св. Августин.

Питання для обговорення:

- 1) Життя св. Августина. Автобіографічний твір «Confessiones».
- 2) Духовне становлення Августина і його літературна спадщина.
- 3) Поняття «Бога» і «правди», «часу» і «вічності».
- 4) Поняття «зла» у «De vera religione».
- 5) Феномен свободи людини.
- 6) Політична парадигма св. Августина у «De civitate Dei».
- 7) Єресі: докетизм, пелагіянство.

Теми рефератів:

- 1) Зміст і структура «Сповіді» Св. Августина.
- 2) Критика маніхейства і скептицизму у «Сповіді» Св. Августина.
- 3) Значення і вплив Ціцерона на філософські міркування Аврелія Августина.
- 4) Значення св. Письма у філософському становленні Св. Августина.

Практичне заняття № 8

Тема 8. Від Патристики до Схоластики

Питання для обговорення:

- 1) Боецій: життя і погляди. Аналіз твору “De consolatione philosophiae”.
- 2) І. Скот Еріугена: життя і погляди. Аналіз твору “De divisione naturae”.
- 3) Ансельм Кентерберійський: життя і твори. «Credo ut intelligam» Ансельма Кентерберійського.
- 4) Петро Абеляр: життя і твори. «Intelligo ut credam» Петра Абеляра.

Теми рефератів:

- 1) *Fides quaerens intellectum* – засада філософії св. Ансельма Кентерберійського.
- 2) Онтологічне доведення існування Бога Ансельма Кентерберійського.
- 3) Етика Абеляра: «Scito te ipsum».

Практичне заняття №9

Тема 9. Розквіт Схоластики та її завершення

Питання для обговорення:

- 1) Св. Альберт Великий: життя, твори, погляди. Вчення про віру і розум.
- 2) Св. Тома Аквінський: життя, твори, погляди. Вчення про віру і розум.
- 3) Зміст і структура творів «Summa Theologiae» і «Summa contra gentiles».
- 4) “*Itinerarium mentis in Deum*” Св. Бонавентури. Структура і зміст.
- 5) Життя і погляди Дунса Скота. Літературна спадщина.
- 6) Життя і погляди В. Оккама. Літературна спадщина.

Теми рефератів:

- 1) Доведення існування Бога у Св. Томи Аквінського.
- 2) Політична парадигма св. Томи Аквінського у «De regimine principum».
- 3) Індивідуалізм і волюнтаризм В. Оккама.

Практичне заняття № 10

Тема 10. Провідні мислителі Відродження

Питання для обговорення:

- 1) Особливості гуманістичного антропоцентризму.
- 2) Микола Кузанський: життя і погляди. «De docta ignorantia».
- 3) Томас Мор: життя і погляди. *Утопія*: структура і зміст.
- 4) Гуго Гроцій: вчення про державу і право.
- 5) Нікколо Макіавеллі і його політична парадигма у творі «Державець».

Теми рефератів:

- 1) Наукова революція XVI – XVII ст.: проблеми і набутки.
- 2) Петро Помпонаці: Арістотелізм в епоху Відродження. Дискусія про безсмертність душі.
- 3) Відродження скептицизму: Мішель де Монтень.
- 4) Наукова революція: М. Коперник, Й. Кеплер, Г. Галілей.
- 5) Концепція нової науки Ф. Бекона.

Практичне заняття № 11

Тема 11. Рене Декарт – основоположник філософії Нового часу

Питання для обговорення:

- 1) Рене Декарт: життя і літературна спадщина.
- 2) Рене Декарт: вчення про метод.
- 3) Рене Декарт: теорія пізнання.
- 4) Дуалізм Рене Декарта. Вчення про субстанцію.
- 5) «Тимчасова» мораль Рене Декарта.

Теми рефератів:

- 1) Чотири правила філософського методу Рене Декарта.
- 2) Принцип методичного сумніву «*cogito ergo sum*» як фундаментальна певність.

Практичне заняття № 12

Тема 12. Величні метафізичні конструкції раціоналізму

Питання для обговорення:

- 1) Онтологізм М. Мальбранша
- 2) Пантеїзм Б. Спінози
- 3) Г.В. Лейбніц: життя, твори, погляди.

Теми рефератів:

- 1) Соціологічні та етичні погляди Б. Спінози.
- 2) Теодіцея Г.В. Лайбніца.
- 3) Монадологія Г.В. Лайбніца.

Практичне заняття №13

Тема 13. Емпіризм. «Розум» у просвітницькій культурі

Питання для обговорення:

- 1) Т. Гоббс: життя, твори, погляди.
- 2) Т. Гоббс: теорія політичного абсолютизму.
- 3) Структура і зміст твору «Левіатан».
- 4) Дж. Локк: життя, твори, погляди.
- 5) Джордж Берклі і його принцип «*esse est percipi*»
- 6) Д. Юм: життя, твори, погляди.

Теми рефератів:

- 1) Просвітництво у Франції. Структура, зміст і творці Енциклопедії.
- 2) Емпіризм: сутність та проблеми.
- 3) Принципи лібералізму Дж. Локка.
- 4) «Приватні пороки – публічні чесноти». Зміст і значення твору «Байка про бджіл» Б. Мандевіля.

Практичне заняття №14

Тема 14. Німецька класична філософія

Питання для обговорення:

- 1) І. Кант: життя і погляди.
- 2) «Критика чистого розуму» І. Канта.
- 3) «Критика практичного розуму» І. Канта.
- 4) Зміст триактного циклу творчої діяльності «Я» за Фіхте.
- 5) Філософська система Гегеля та особливості його раціоналізму.

Теми рефератів:

- 1) Ідеї та антиномії розуму у І. Канта.
- 2) Моральний закон як «категоричний імператив» у філософії І. Канта.
- 3) Етико-філософські ідеї Й.-Г. Фіхте.
- 4) «Феноменологія духу» Гегеля.

Практичне заняття №15

Тема 15. Противники гегелівської системи. Позитивізм

Питання для обговорення:

- 1) С. К'єркегор: життя, твори, погляди.
- 2) Шопенгауер: життя, твори, погляди.
- 3) О. Конт: життя, твори, погляди.
- 4) Дж.-С. Міль і англійський утилітарний позитивізм.
- 5) Г. Спенсер: життя, твори, погляди.

Теми рефератів:

- 1) Основні етапи становлення позитивістської філософії.
- 2) К'єркегор: індивід як «причина християнства».

Практичне заняття №16

Тема 16. Феноменологія, екзистенціалізм і герменевтика

Питання для обговорення:

- 1) Едмунд Гусерль: суть і значення феноменології.
- 2) Макс Шелер: життя, твори і погляди.
- 3) Карл Ясперс: життя, твори, погляди.
- 4) Жан-Поль Сартр: життя, твори, погляди.
- 5) Мартін Хайдеггер: життя, твори, погляди.
- 6) Моріс Мерло-Понті: життя, твори і погляди.
- 7) Християнський екзистенціалізм Габрієля Марселя.
- 8) Ганс-Георг Гадамер: життя і погляди.
- 9) Поль Рікер: життя і погляди.

Теми рефератів:

- 1) Феноменологія сьогодні.
- 2) Роль жінки у творах Е. Штайн.
- 3) Італійський екзистенціалізм: Л. Парейсон і П. Пріні.
- 4) Проблема людини у філософії «екзистенціалізму».
- 5) Що таке «екзистенція» у філософії екзистенціалістів?

Практичне заняття №17

Тема 17. Персоналізм як філософська течія на сторожі людської особи

Питання для обговорення:

- 1) Персоналізм як критика марксизму.
- 2) І. Муньє: життя, твори, погляди. Зміст і структура твору «Персоналізм» І. Муньє.
- 3) Особливості персоналізму М. Бубера.
- 4) Відновлення Католицької теології: Ранер фон Бальтазар.
- 5) Теологія протестантизму: Барт, Бультман.
- 6) Російська теологія: Соловйов, Лоский, Булгаков, Флоренський.

Теми рефератів:

- 1) Особливості «діалогічного принципу» М. Бубера.
- 2) Феномен обличчя «іншого» у Е. Левінаса.
- 3) Витоки філософських ідей С. Вайль.
- 4) М.О. Бердяєв як представник персоналізму.
- 5) К. Войтила як представник персоналізму.

Практичне заняття №18

Тема 18. Спіритуалізм та неотомізм

Питання для обговорення:

- 1) Спіритуалізм Анрі Бергсона.
- 2) Жак Марітен: життя, твори, погляди.
- 3) Етьєн Жільсон: життя, твори, погляди.

Теми рефератів:

- 1) Неосхоластика: «*Humani generis*» II Ватиканського Собору.
- 2) Роздуми Ж. Марітена про природний закон.

Практичне заняття №19

Тема 19. Філософія лінгвістичного аналізу або неопозитивізм. Постпозитивізм

Питання для обговорення:

- 1) Віденський гурток та його представники.
- 2) Л. Вітгенштайн: життя і погляди.
- 3) Карл Поппер: життя і погляди.

Теми рефератів:

- 1) «Логіко-філософський трактат» Л. Вітгенштайна.
- 2) Теорія «трьох світів» Карла Поппера.
- 3) Особливості критичного раціоналізму К. Поппера.
- 4) Львівсько-Варшавська школа та її представники: К. Айдукевич, Я.Лукасевич, А. Тарський, Т. Котарбинський.

Практичне заняття № 20

Тема 20. Сучасна європейська та американська філософії

Питання для обговорення

- 1) Лібералізм Фрідріха фон Гаска.
- 2) Історична школа критичного реалізму: Т.-С. Кун, І. Лакатос і П. Фейєрабенд.
- 3) Даріо Антізері: раціоналізм непередбачених обставин.
- 4) К. Левіс, В. Бартлі, А. Грюнбаум, Р. Рорті, Д. Давідсон як основні представники сучасної американської філософії.

Теми рефератів:

- 1) Даріо Антізери: «Обмеження» людського розуму як відкритість до віри.
- 2) Нео-контрактуалізм Джона Роулза.
- 3) «Мінімальна держава» Роберта Нозіка: особливості і характеристики.

Практичне заняття № 21**Тема 21. Філософська культура Київської Русі і українського Відродження****Питання для обговорення:**

- 1) «Повість минулих літ»: структура, зміст, значення.
- 2) «Ізборник Святослава 1076»: структура, зміст, значення.
- 3) «Слово про закон і благодать» Іларіона Київського: структура, зміст, значення.
- 4) «Повчання» Володимира Мономаха: структура, зміст, значення.
- 5) Погляд на світ К. Т. Ставровецького.

Теми рефератів:

- 1) Ю. Дрогобич – пропагандист гуманістичних ідей.
- 2) Суспільно-політичні ідеї П. Могили.

Практичне заняття № 22**Тема 22. Романтизм в Україні****Питання для обговорення:**

- 1) М. Костомаров: життя і погляди.
- 2) Ідея незалежної держави у «Буття українського народу»
- 3) «Про дві руські народності». Зміст і структура

Теми рефератів:

- 1) Діяльність Кирило-Мифодіївського товариства і його члени.
- 2) Хуторянська філософія П. Куліша.
- 3) Антропоцентризм як світоглядна риса Т. Шевченка.

Практичне заняття № 23**Тема 23. Філософська проблематика Григорій Сковороди****Питання для обговорення:**

- 1) Життя і літературна спадщина Г.С. Сковороди.
- 2) «Пізнай себе». Діалогізм Сковороди.
- 3) Концепція «спорідненої праці» і «щастя».

Теми рефератів:

- 1) Д. Чижевський – дослідник Г.С. Сковороди.
- 2) Спільне та відмінне у філософських поглядах Г.Сковороди та професорів Києво-Могилянської Академії.

7. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	Залік, максимальна оцінка – 100 балів. Загальна система оцінювання включає оцінки за практичні заняття (50 балів), за контрольну роботу (10) та самостійну роботу (40 балів). Також враховуються виконанні завдання репродуктивного, частково-пошукового та творчого рівнів

8. Політика курсу

Політика курсу «*Історія філософії*» передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. Студенти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття / невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат або перекласти розповідь про об'єкт, написати колоквиум у письмовій формі). У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

9. Рекомендована література

Основна:

Буряк В. В. Антична філософія. Сімферополь: БУК-пресс, 2009. 264 с. URL: http://lexikoukr.ho.ua/cumulatis/philosophy/Buriak_antient_philosophy.pdf.

Волинка Г.І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті. Київ, 2005. 543 с.

Горський В. С. Історія української філософії: навч. посібник. 4-те видання, доп. Київ: Наук. думка, 2001. 376 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Horskyyy_Vilen/Istoriya_ukrainskoi_filosofii_Kurs_lektsii/.

Гусев В. І. Нариси з історії філософії Нового часу. Київ: Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія", 2020. 343 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/19512>.

Зарубіжна філософія ХХ століття / уклад. В. В. Хімчак. Київ, 1993. 80 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Volynka_H_I/Zarubizhna_filosofii_KhKh_stolittia_Kn_6/.

Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. Київ: Знання України, 2004. 214 с.

Історія філософії: Підручник / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В. І. Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Istoriia_filosofii/.

Історія філософії: проблема людини. Навч. посібник / під ред. Н. В. Хамітова. Київ: КНТ, Центр навчальної літератури, 2006. 296 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Khamitov_Nazip/Istoriia_filosofii_problema_liudyny_ta_ii_mezh_Vstup_do_filosofskoi_antropolohii_iak_metaantropolohi/.

Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. Київ: Либідь, 1993. 560 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatia/.

Козовик І. Я. Історія філософії. Івано-Франківськ: ІФТА, 2008. 435 с.

Кондзьолка В. В. Нариси історії античної філософії. Львів: Львівський ун-т ім. І. Франка, 1993. 259 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kondzolka_Volodymyr/Narysy_istorii_antychnoi_filosofii/.

Пашук А.І. Нариси з історії середніх віків. Академічний курс: підручник для студ. вищих навч. закл. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.

Причепій Е.М., Черній А. М., Чекаль А. А. Філософія: підручник. 3-є вид., виправл. і доп. Київ: Академвидав, 2011. 592 с.

Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 258 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Russell_Bertrand/Istoriia_zakhidnoi_filosofii/.

Татаркевич В. Історія філософії: [у 3-х томах]. Т. 1: Антична і середньовічна філософія / переклад з польської О. Гірного. Львів, 1997. 456 с.

Татаркевич В. Історія філософії. Т. 2: Філософія Нового часу до 1980 р. / переклав з польської О. Гірний. Львів: Свічадо, 1997. 352 с.

Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Київ, 1992. 230 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/14427-chizhevskiy-d-naris-istoriyi-filosofiyi-na-ukrayini/>.

Додаткова:

Ансельм Кентерберійський. Монологіон. Прослогіон / переклад з латинської мови Р. Паранька, вступна стаття, коментарі А. Баумейстера. Львів: Видавництво Українського католицького університету 2012. LXVI + 286 с.

Бонавентура. Путівник мислі до Бога. Про приведення мистецтв до богослов'я / переклад з латинської мови, вступ, коментарі І. Піговська. Львів: Видавництво Українського

католицького університету 2014. LXII + 170 с.

Гегель Г.-В.-Ф. Феноменологія духу / переклад з нім. П. Тарашук; наук. ред. пер. Ю. Кушаков. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 548 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hegel_Georg/Fenomenologia_Dukhu/.

Зеров М. Від Куліша до Винниченка. Київ: Наукова думка, 1990. 145 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zerov/Vid_Kulisha_do_Vynnychenka_narysy_z_novitnoho_ukrains_koho_pysmenstva/.

Лук'янець В.С., Соболев О.М. Філософський постмодерн. Київ, 1998. 352 с.

Марк Аврелій. Наодинці з собою. Роздуми / переклав з грецької Р. Паранько. Львів: Апроіорі, 2018. 184 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Avrelii_Mark/Naodyntsi_z_soboju/.

Рікер П. Сам як інший. Київ: Критика, 2002. 456 с. URL: <https://krytyka.com/ua/reviews/sam-yak-inshyy/>.

Нічик В.М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні / В.М. Нічик, В.Д. Литвинов, Я.М. Стратій. Київ: Наукова думка, 1990. 382 с.

Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах. Київ: Либіль, 1997. 328 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ohorodnyk_Ivan/Ukrainska_filosofia_v_imenakh/.

Святий Августин. Сповідь / переклад з латини Ю. Мушака, післямова С. Здіорука. 3-є вид. Київ: Основи, 1999. 319 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Augustinus_Aurelius/Spovid.pdf?.

Свендсен Л. Фр. Г. Філософія свободи. Львів: Видавництво Анетти Антоненко; К.: Ніка-Центр, 2016. 336 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Svendsen_Lars/Filosofia_svobody.pdf.

Сенека. Моральні листи до Луцилія. 2-е вид. Київ: Основи, 1999. 608 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Seneca/Moralni_lysty_do_lutsilia/.

Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії від Декарта до Вітгенштайна / пер. з англ. О. Коваленко. Київ: Основи, 1998. 331 с.

Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями: хрестоматія / уклад. В.В. Лях, В.В. Пазанюк. Київ, 1996. 428 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Liakh_Vitalii/Suchasna_zarubizhna_filosofia_Techii_i_napriamky_Khrestomatia/.

Хижняк Є. Києво-Могилянська академія. [2-ге вид. перероб. і доп.]. Київ: Вища школа, 1981. 235 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Khyzhniak_Z_I/Kyievo-Mohylianska_akademiiia/.

Чижевський Д. Філософія Г. Сковороди. Харків: Прапор, 2004. 270 с.

Чижевський Д. Філософські твори: у 4 т. / за заг. Ред. В.С. Лісового. Київ, 2005. Т. 2. 263 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Chyzhevskiy_Dmytro/.

Ярмусь С. Духовність українського народу. Вінніпег, 1983. 227 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/religiya/6487-yarmus-s-o-duhovnist-ukrayinskogo-narodu/>.

Reale G. Antiseri D. Cento anni di filosofia. Da Nietzsche ai giorni nostri / G. Reale D. Antiseri // La Scuola, Brescia, 2015, v. 2, p. 1501.

Іванюк Наталія Василівна – кандидат наук з богослов'я, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін;
Деркач Віталій Васильович – магістр богослов'я, аспірант (за спеціальністю 033 «Філософія»), викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін